

ORGANET E SHKOLLËS DHE FUNKSIONIMI I TYRE

1. Hyrje

S'ka dyshim se një rol të madh dhe shumë të rëndësishmin në funksionimin normal të shkollave e kanë edhe organet e brendshme të shkollave, organet qeverisëse dhe ato profesionale, siç janë drejtori, zëvendësdrejtori, Këshilli drejtues i shkollës, Këshilli i prindërve, Këshilli i nxënësve, Këshilli i arsimtarëve, si dhe Këshilli i klasave dhe aktivet profesionale. Prandaj, duke qenë të vetëdijshëm për rolin e padiskutueshëm të tyre, institucionet përkatëse të arsimit të Republikës së Kosovës e kanë rregulluar edhe me ligj funksionimin dhe fushëveprimtarinë e tyre nëpër shkolla. Funksionimi i tyre rregullohet me Ligjin për arsimin parauniversitar të Kosovës, nr. 04/L-032.

Nëse i referohemi Ligjit për arsimin parauniversitar të Republikës së Kosovës, ekzistimi i këtyre organeve udhëheqëse dhe themelimi i tyre ka për qëllim lehtësimin e funksionimit sa më efikas të punëve në shkolla, në mënyrë që qeverisja e institucioneve shkollore të realizohet sa më profesionalisht dhe në përputhje me kërkesat bashkëkohore të arsimit kombëtar. Edhe pse drejtori i çdo institucioni është bartës dhe udhëheqës i të gjitha aktiviteteve në shkollë, duhet t'i koordinojë aktivitetet e shkollës së bashku me organet e tjera, në mënyrë që të dëgjohen dhe të plotësohen edhe kërkesat e niveleve të tjera, siç janë mësimdhënësit, prindërit dhe nxënësit, si subjekte aktive dhe të domosdoshme në aktivitetin e shkollës.

Të trajtosh funksionimin e organeve të një institucioni nuk është e lehtë, ngase qasja ndaj punës së tyre duhet të jetë shumëdimensionale dhe, pa dyshim, me takt profesional. Dhe, jo vetëm kaq, sepse fryma profesionale është aq e papërkufizuar, sa gjithherë mund të gjesh arsye për të kontestuar apo për të konfirmuar një performancë menaxhuese të

këtyre organeve. Kështu që, edhe në këtë shkrim nuk mëtoj se kam arritur t'i paraqes të gjitha anët e funksionimit, me të arriturat dhe të metat e tyre, por kam bërë përpjekje t'i trajtoj së paku teorikisht obligimet ligjore të funksionimit normal dhe me ndjeshmëri profesionale, shoqërore dhe me atraktivitetin e nevojshëm, si garanci për një udhëheqje efektive të çdo institucioni, e në rastin tonë të atyre shkollore.

Prandaj, shihet e nevojshme që disa detyra të delegohen te organet e tjera në shkollë, të cilat në asnjë mënyrë nuk e zhveshin drejtorin nga përgjegjësitë, por vetëm ia lehtësojnë komunikimin dhe mundësojnë efikasitet më të mirë të punëve në shkollë. Edhe puna e zëvendësdrejtorit e ka rëndësinë dhe peshën e madhe në mbarëvajtjen e punëve në shkollë, sidomos kur për arsye objektive mungesa e drejtorit është e theksuar.

Nga ana tjetër, nuk duhet lejuar që i tërë angazhimi i udhëheqjes së një shkolle të koncentrohet vetëm në realizimin e orëve mësimore, duke i improvizuar aktivitetet e tjera të organeve në shkollë, ngase pa një qasje të përbashkët të të gjithëve, pa një angazhim të njerëzve autoritativë dhe profesionalisht të përgatitur nga komuniteti më i gjerë, nuk mund të garantohen rezultate të kënaqshme në cilësinë e mësimin si dhe performancë menaxhuese të suksesshme dhe efektive.

Organet e tjera të shkollës vetëm sa e fuqizojnë dhe e bëjnë udhëheqjen e shkollës më efikase dhe më funksionale. Edhe nga kontaktet me udhëheqës të shumë shkollave del në pah pajtimi se pjesëmarrja aktive e të gjitha palëve në vendimmarrje në nivel të shkollës çon te një kualitet i ri në funksionimin e shkollës. Në këtë kontekst, funksionimi i këshillave të shkollave vetëm sa e ndihmon operacionalizimin e kapaciteteve udhëheqëse, duke mundësuar që detyrat të kryhen në mënyrë sa më efikase, duke i motivuar ata për angazhim rreth punëve në shkollë, duke i inkurajuar për iniciativa të ndryshme rreth avancimit të performancës së përgjithshme të shkollës, si dhe duke e krijuar një traditë të punës ekipore dhe të përbashkët në funksion të një menaxhimi sa më efektiv dhe bashkëkohor të një institucioni arsimor. Normalisht

se këto angazhime të organeve të shkollës janë të përcaktuara me ligj dhe nuk duhet të ketë ngatërrim apo përvetësim kompetencash, duke i dhënë drejtorit rolin mbikëqyrës në të gjitha hallkat e udhëheqjes në shkollë.

Që këtej, edhe pse mund të konkludojmë se përgjithësisht gjendja në udhëheqjen e shkollave tona është e kënaqshme, sado që vërehet qartë se me një udhëheqje më atraktive, më të angazhuar dhe më efikase mund të kishte rezultate më të mira, sidomos në disa shkolla, duke u vërejtur se është lënë anash roli i komunitetit të prindërve në përmirësimin e ambientit të jashtëm të shkollave, si një pasqyrë shumë domethënëse për kulturën tonë të përgjithshme mjedisore. Në këtë kontekst, edhe aktivizimi më gjithëpërfshirës i këtyre organeve udhëheqëse dhe profesionale nëpër shkolla do të kishte efekte të dukshme në përmirësimin e gjendjes së përgjithshme të punëve në shkolla, si një kërkesë e domosdoshme për një avancim të cilësisë së arsimit tonë në të gjitha nivelet.

2. Qëllimet

- Qëllimet e kësaj analize janë:
- Të analizojë funksionimin e organeve të shkollës;
- Të shohë rolin fuqizues të kapaciteteve menaxhuese të anëtarëve të këtyre organeve;
- Të përcaktojë saktë rolin udhëheqës dhe përgjegjësitet e përcaktuara me ligj të këtyre organeve;
- Të promovojë rëndësinë e organeve të shkollave në sistemin arsimor në vend, si dhe
- Të nxjerrë në pah rolin praktik të tyre në mbarëvajtjen e punëve të përgjithshme në shkolla.

3. Organet e shkollës

Sipas Ligjit për arsimin parauniversitar në Republikën e Kosovës, çdo institucion shkollor është i obliguar t'i ketë organet e parapara, të cilat ndihmojnë në planifikimin e veprimtarisë shkollore dhe mbështesin

arritjet e pikësnyimeve të përgjithshme të institucionit përkatës. Me këtë është paraparë t'u jepet mundësia të gjitha strukturave, si mësimdhënësve, prindërve, nxënësve dhe kategorive të tjera që të kenë një rol më aktiv në ngritjen e kapaciteteve menaxhuese dhe cilësisë së mësimdhënies, mësimnxënies dhe mbarëvajtjes së përgjithshme të punëve në shkolla. Duke e parë anën funksionale të ekzistimit të këtyre organeve në ofrimin e mbështetjes së gjithanshme për edukimin dhe arsimimin sa më të mirë të nxënësve, çka nënkuptohet se interesi i nxënësve duhet të jetë gjithmonë në plan të parë, roli i tyre, ndër të tjera, mund të fokusohet në këto veprimtari:

- Të realizohet një udhëheqje profesionale, efikase, korrekte dhe e koordinuar, si garanci për performancë të mirë të punëve në institucion;
- Të ofrohet konsulencë e gjithanshme në mes të drejtorit dhe organeve të tjera të shkollës, si në aspektin organizativ, ashtu edhe në atë profesional;
- Të mobilizohen dhe të inkurajohen të gjitha strukturat e mundshme të rrethit në përfshirjen e dhënies së kontributit të tyre për mbarëvajtjen e punëve në shkollë;
- Të ndërtohen marrëdhënie efektive në mes të shkollës, prindërve dhe nxënësve;
- T'u mundësojnë prindërve dhe të gjitha strukturave që t'i shprehin pikëpamjet e tyre për edukimin publik.

Pra, organet e shkollës kanë rol shumë domethënës në mbarëvajtjen e përgjithshme të punëve në shkolla, të cilët gjithmonë në koordinim dhe me bashkërendim të ndërsjellë ndihmojnë në planifikimin e aktiviteteve të gjithanshme në shkolla dhe të aktiviteteve jashtëshkollore, në përpilimin e kalendarit të aktiviteteve shkollore, mënyrat e pranueshme të sjelljes në ambientet shkollore, gjithmonë në përputhje me standardet bashkëkohore, ashtu si edhe politikat konfliktzgjidhëse, vendosjen e prioriteteve në programin e shkollës, mënyrat për vendosjen e një komunikimi sa më efektiv shkollë-prind-nxënës, kriterin kryesor

përzgjedhës, deri te përdorimi i ambienteve të shkollës nga komunitetet apo edhe në ndikimin e tyre në profilin e shkollës.

4. Këshilli Drejtues i shkollës

Këshilli drejtues i shkollës përbëhet nga:

- Tre përfaqësues të prindërve, duke përfshirë së paku një përfaqësues të komunitetit pakicë në komunë, nëse ka ndonjë nxënës nga komunitet në atë shkollë;
- Dy përfaqësues nga shoqëria , të cilët i cakton Komuna dhe mund të jenë me interes për shkollën;
- Tre përfaqësues të mësimdhënësve.

Sipas ligjit të ri të arsimit parauniversitar në Republikën e Kosovës – Ligji nr. 04/L-032, roli i Këshillit drejtues të shkollës është si vijon:
Neni 17

11. Këshilli drejtues i shkollës në nivelet 1, 2 dhe 3 të ISCED-së ka detyrat dhe kompetencat si vijon:

11.1. Të hartojë rregullat e shkollës të specifikuara në nenin 22 të këtij ligji, për t’u miratuar nga Komuna;

11.2. Të zgjedhë një përfaqësues të prindërve dhe një të mësimdhënësve nga anëtarët e Këshillit drejtues, që të marrin pjesë në cilësinë e vëzhguesve në emërimin e drejtorit, zëvendës drejtorit dhe mësimdhënësve të shkollës;

11.3. Të ushtrojë funksionet e ndërlidhura me shfrytëzimin e buxhetit të shkollës, përfshirë edhe skemën e delegimit mes komunës, organit drejtues të shkollës dhe drejtorit të shkollës, siç është përcaktuar në këtë ligj;

11.4. Të vendosë për shfrytëzimin e fondeve që i janë dhënë shkollës si kontribut nga prindërit ose donatorët e tjerë;

11.5. Të miratojë aktivitetet jashtë kurrikulare të shkollës, sipas propozimit të drejtorit të Shkollës¹³⁷.

¹³⁷ Ligji për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Kosovës, nr. 04/L-032, f 1

4.1. Struktura dhe funksionimi i Këshillit drejtues të shkollës

“Ligji për arsim fillor dhe të mesëm parasheh konstituimin e obligueshëm të Këshillit të shkollës, përbërja e të cilit do të përfshinte tre përfaqësues të zgjedhur të prindërve, pesë përfaqësues të mësimdhënësve, në shkollat e mesme edhe një përfaqësues i nxënësve, kurse drejtori i shkollës është anëtar i këshillit, por pa të drejtë vote”¹³⁸. Këshilli mund të emërojë edhe anëtarë të tjerë pa të drejtë vote, me qëllim të përfaqësimit sa më të mirë të të gjitha komuniteteve dhe palëve me interes që përfshihen në punën e shkollës. Gjithmonë struktura e këtij këshilli duhet të reflektojë edhe madhësinë e institucionit, që nënkupton numrin e nxënësve dhe të mësimdhënësve. Përveç të tjerash, Këshilli Drejtues i shkollës ka të drejtë të shqyrtojë raportet e menaxhmentit dhe të diskutojë të gjitha çështjet që i vlerëson me interes për shkollën, por gjithmonë duke e pasur parasysh rolin udhëheqës të drejtorit dhe në bashkëpunim me të, pa ngatërruar në asnjë rast kompetencat.

4.1.1. Misioni dhe detyrat e Këshillit drejtues të shkollës

Duke e parë të nevojshme specifikimin e mëtejme dhe deri në detaje të punës së organeve të një institucioni shkollor, atëherë edhe Këshillit drejtues të shkollës i janë përcaktuar detyra të caktuara, që gjithsesi janë në funksion të realizimit të qëllimeve të politikave organizuese në një institucion të caktuar, në këtë rast shkollor. Kështu që detyrat e Këshillit drejtues të shkollës, gjithsesi i koordinuar me drejtorin e shkollës, janë:

- të miratojë planin afatmesëm të shkollës;
- të miratojë planin vjetor të shkollës;
- të shqyrtojë dhe ta aprovojë buxhetin e shkollës (kontributet e komunitetit ose të donatorëve, të ardhurat nga veprimtaritë e shkollës etj.);

¹³⁸. Pupovci D., Tafarshiku N.: “Pjesëmarrja e prindërve në jetën e shkollës në Kosovë”, Prishtinë, 2008, f. 9

- të miratojë raportin vjetor të shkollës dhe raportin e saj financiar;
- të hartojë rregulloren e brendshme të shkollës;
- të përpiqet të sigurojë kontribute nga komunitetet, si nga bizneset dhe burime të tjera në të mirë të mbarëvajtjes së punëve në shkollë;
- të miratojë projekte bashkëpunimi me institucione të tjera, si dhe
- të miratojë veprimtaritë e shkollës për komunitetin, pas procesit mësimor.

Krejt këto obligime të Këshillit drejtues të shkollës kanë për qëllim sigurimin e pjesëmarrjes të sa më shumë subjekteve, sidomos përfshirjen e prindërve në jetën e shkollës dhe në mbikëqyrjen e punës së saj.

Përveç kësaj, kur e sheh të nevojshme Këshilli mund të konsultohet edhe për çështjet e mëposhtme:

- për zhvillimin fizik të shkollës;
- për çështjen e programit shtesë mësimor;
- ndaj reagimeve të organeve komunale për çfarëdo dokumenti politik;
- të konsultohet rreth planifikimeve që lidhet me arsimin brenda territorit të komunës;
- për shënimin e ditës së shkollës, siç është data dhe mënyra e manifestimit;
- për shprehjen e pikëpamjeve të veta për çdo çështje lidhur me shkollën ose me arsimin e përgjithshëm në komunë.

Natyrisht se të merresh me të gjitha këtë angazhime nuk është e lehtë dhe kërkon mobilizim të të gjitha subjekteve, gjithsesi me drejtorin në krye, në mënyrë që për çdo çështje të diskutohet në hollësi dhe me vizion të qartë, pasi paraprakisht të jenë analizuar të gjitha rrethanat objektive që kushtëzojnë ose favorizojnë një parakusht, me qëllimin që në punën e këtyre organeve të mos ketë improvizime dhe vetëm planifikime të porealizuara.

“Nga anëtarët e Këshillit të shkollës pritet që të respektojnë të gjitha

normat juridike dhe ligjet. Shkolla është e obliguar të njoftojë dhe t'u mundësojë qasje ndaj të gjitha normave juridike me të cilat rregullohen obligimet”¹³⁹.

4.2. Drejtori i shkollës

Çdo institucion arsimor, ashtu si edhe i çdo karakteri tjetër, është i obliguar me ligj që të ketë organet udhëheqëse, në krye të të cilave qëndron drejtori. Ai është person që përfaqëson institucionin në raport me organet e tjera më të larta shtetërore kompetente, ndaj të cilave mban përgjegjësi dhe jep llogaridhënie. Pra, drejtori merr instruksionet nga organet kompetente dhe i përcjell në institucionin që e udhëheq, duke qenë koordinator i dyanshëm: në mes të institucioneve kompetente shtetërore dhe kolektivit të institucionit përkatës, në krye të të cilit qëndron. Pra, në mënyrë përmbledhëse mund të konstatojmë se drejtori organizon, planifikon dhe udhëheq në tërësi punën e shkollës, në të gjitha segmentet e saj. Roli i tij në këtë kontekst është i pazëvendësueshëm, por kjo nënkupton se edhe zgjedhja e tij duhet t'i nënshtrohet një filtri të rreptë profesional, shoqëror dhe etik.

Nga sa u tha dhe ashtu siç mund të dalë nga obligimet e përcaktuara me ligj, drejtori kryen këto detyra dhe obligime ndaj institucionit:

- përfaqëson shkollën dhe është përgjegjës për ligjshmërinë e punës së saj;
- i udhëheq dhe i koordinon të gjitha aktivitetet në shkollë;
- përgatit propozimin e planit vjetor të punës dhe është përgjegjës për jetësimin e tij;
- udhëheq punën e Këshillit pedagogjik;
- përgatit mbledhjet e Këshillit drejtues;
- i raporton Këshillit drejtues për punën e shkollës;
- mbikëqyr dhe këshillon personelin e shkollës;

¹³⁹. Divna Shipoviq , Gule Gulev, George Mikollov etj, “Doracak për këshillat e shkollave fillore dhe të mesme”, raport nga interneti , Shkup, 2008, f.14

- kujdeset për bashkëpunimin e institucionit me prindërit (mbledhjet e prindërve, orët për biseda dhe format e tjera të bashkëpunimit);
- njofton prindërit për punën e shkollës, si dhe për ndryshimin e të drejtave dhe të obligimeve të nxënësve;
- vendos për masat edukative;
- është përgjegjës për realizimin e të drejtave të fëmijëve dhe të drejtave dhe detyrimeve të nxënësve;
- përcakton sistematizimin e vendeve të punës;
- vendos për krijimin e marrëdhënies së punës dhe për përgjegjësinë
- disiplinore të punëtorëve;
- kujdeset për bashkëpunimin e shkollës me shërbimin shëndetësor të saj;
- kryen edhe punë të tjera në harmoni me ligjin dhe në bazë të autorizimeve të Këshillit drejtues.

4.3. Zëvendës drejtori (ndihmës drejtori)

Personi numër dy në një institucion shkollor është zëvendës drejtori (ndihmës drejtori), detyrat dhe kompetencat e të cilit lidhen me punët e brendshme në shkollë. Varësisht prej numrit të nxënësve, e rrjedhimisht edhe të mësimit të nxënësve, një institucion arsimor mund t'i ketë edhe dy ndihmës drejtorë, por në praktikën tonë, në shkollat që i kemi vizituar, zakonisht postin e zëvendës drejtorit e mban një person.

Edhe zëvendës drejtori duhet të jetë person me aftësi të dallueshme organizative, si dhe të posedojë vlera të përgjithshme profesionale e morale, të pakontestueshme nga stafi i shkollës apo edhe nga komuniteti përkatës.

Të gjitha detyrat që i referohen drejtorit, me përjashtim të kompetencave të veçanta, i përkasin edhe zëvendës drejtorit, puna e të cilit është të ndihmojë atë në menaxhimin e punëve në shkollë, sidomos

ato që kanë të bëjnë me procesin mësimor, me çështje organizative të brendshme dhe me kontrollin e realizimit të objektivave shkollorë.

4.4. Organet profesionale të shkollës

Përveç organeve qeverisëse, në shkolla funksionojnë edhe organet profesionale, të organizuara nëpërmjet këshillave, të quajtur Këshilli i arsimtarëve, Këshilli i klasave dhe aktivet profesionale.

4.4.1. Këshilli i arsimtarëve

Këshillin e arsimtarëve e përbëjnë arsimtarët, bashkëpunëtorët profesionalë dhe bashkëpunëtorët në mësim. Mirëpo, në praktikën tonë shkollore, për aq sa kemi vërejtur në këtë analizë, zakonisht janë vetëm mësimdhënësit ata që e funksionalizojnë këtë këshill, të cilët janë mjaft aktivë gjatë tërë vitit shkollor.

Këshilli i arsimtarëve kryen këto detyra:

- aprovon programin vjetor të punës së shkollës;
- miraton objektivat e përgjithshme të mësimdhënies dhe mësimnxënies në nivel të shkollës;
- shqyrton realizimin e planit dhe programit mësimor;
- verifikon suksesin e përgjithshëm të nxënësve;
- vendos për kundërshtimet e nxënësve lidhur me cilësitë nga lëndët e caktuara mësimore;
- miraton programet e punës të aktiveve profesionale;
- propozon masa disiplinore ndaj nxënësve;
- propozon avancimin e nxënësve të dalluar;
- propozon lëvdata dhe shpërblime për arsimtarë, bashkëpunëtorë profesionalë dhe në mësim;
- propozon komisionet për provime të nxënësve dhe cakton afatin, formën dhe mënyrën e dhënies së provimeve;
- organizon bashkëpunimin me shkolla të tjera dhe institucionet përkatëse për çështje mësimore;
- ndihmon në aktivitete të lira të nxënësve dhe arsimtarëve;

- propozon masa për aftësimin e arsimtarëve, bashkëpunëtorëve në mësim dhe të bashkëpunëtorëve profesionalë;
- inicion apo ndihmon në kryerjen edhe të punëve të tjera me interes të shkollës.

Këshillin e arsimtarëve udhëheq drejtori i shkollës, ose, në mungesë të tij, zëvendësdrejtori.

Pa dyshim se funksionimi korrekt, efikas dhe me objektivitet i këtij këshilli krijon klimë të favorshme për punë cilësore në procesin mësimor dhe për ambient të përshtatshëm dhe kushte të favorshme për aktivitetet e tjera përcjellëse në objektin shkollor, që janë në funksion të rritjes së aktiviteteve të nxënësve në shkollë e, në fund të fundit, që e shtojnë performancën e përgjithshme të shkollës si institucion me rëndësi të veçantë shoqërore.

4.4.2 Këshillat e klasave

Këshillin e klasave e përbëjnë mësimdhënësit, të cilët zhvillojnë mësimin në klasat përkatëse të çdo niveli. Në këto periudha kohore ky këshill debaton sukseset dhe cilësinë e realizimit të planprogramit shkollor të paraparë me ligj.

Këshilli i klasave kryen këto punë:

kujdeset për realizimin cilësor dhe sasior të planit dhe programit mësimor për çdo paralele;

kujdeset për vlerësimin e rregullt dhe objektiv të nxënësve për çdo lëndë mësimore;

vërteton suksesin individual të nxënësve për çdo lëndë dhe suksesin e përgjithshëm në paralele, por nuk ka të drejtë të përmirësojë suksesin individual dhe të paraleles;

shqyrton vijimin e rregullt të nxënësve në mësim;

propozon lëvdata, shpërblime, por edhe masa disiplinore për nxënësit;

organizon bashkëpunimin me prindër;

ndihmon punën e komunitetit të nxënësve dhe të aktiviteteve të lira të nxënësve;

kryen edhe punë të tjera me interes të paraleles dhe të shkollës. Këshillin e klasave e udhëheq kryetari i këshillit, i cili emërohet nga Këshilli i klasave me shumicë votash.

4.4.3. Aktivitetet profesionale

Aktiviteti profesional kryen këto punë dhe detyra:

- zhvillon objektivat e mësimdhënies dhe të mësimnxënies për lëndët në përputhje me objektivat e shkollës
- kujdeset për realizimin cilësor dhe sasior të objektivave të planit dhe programit mësimor për lëndët përkatëse mësimore
- kujdeset për zbatimin e metodologjive të reja në procesin mësimor për fushat e caktuara lëndore
- propozon pajisjen e shkollës me mjete mësimore
- organizon aktivitetet e nxënësve nga lënda apo fusha e caktuar edukativo-arsimore
- harton programin e punës së aktivitetit profesional
- kryen edhe punë të tjera me interes të aktivitetit profesional.

Kryetari i aktivitetit të çdo klase apo të çdo lënde mësimore emërohet për çdo vit shkollor nga numri i mësimdhënësve përkatës, por zakonisht emërohet mësimdhënësi më me përvojë.

4.5. Këshilli i prindërve

Në bazë të kësaj analize është dëshmuar se angazhimi i prindërve nga organet drejtuese të shkollës në përcjelljen dhe mirëvajtjen e punëve në shkollë i kontribuojnë cilësisë dhe efikasitetit të punëve në shkollë për një ambient pune efikas dhe komod.

4.5.1. Misioni i dhe detyrat e Këshillit të prindërve

Të gjitha dokumentet relevante: Ligji për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Kosovës, Strategjia e Arsimin Parauniversitar në Kosovë, 2007-2017, Korniza e Kurrikulit të Kosovës, doracakët për Këshillin Drejtues të Shkollës, etj., saktësojnë qartë obligimet e këtij këshilli,

duke konkluduar se ky këshill ka një misionin të përcaktuar qartë, e që mund të përmblihet në këto pika:

- Të iniciojë diskutimin për të gjitha çështjet me interes për punën në shkollë;
- Të debatojë dhe të kërkojë ngritjen e cilësisë së procesit mësimor në shkollë;
- Të inkurajojë ndërtimin e kapaciteteve menaxhuese dhe proceseve demokratike si dhe
- Të kontribuojë në zgjidhjen proaktive të problemeve të ndryshme në shkollë.

Detyrat e Këshillit të prindërve janë:

Neni 19

1. Çdo institucion arsimor apo aftësues duhet të ketë Këshill të prindërve.
2. Kompetencat dhe fushëveprimtaria e Këshillit të prindërve përcaktohen nëpërmes aktit të veçantë nënligjor;
3. Këshilli i prindërve zgjidhet me vota të fshehta të të gjithë prindërve të nxënësve që vijnë në mësimin në atë institucion;
4. Prindërit, përveç përfaqësimit në Këshillin e prindërve, kanë të drejtë t'i paraqesin ankesat e tyre drejtorit të institucionit arsimor dhe aftësues, Komunës dhe Ministrisë lidhur me cilësinë e mësimdhënies dhe mjedisin shkollor¹⁴⁰.

S'do mend se këto formulime duhet të specifikohen në mënyrë që këshilli të marrë iniciativë për çështje konkrete dhe pastaj ta ndjekë atë deri në zgjidhjen përfundimtare të saj, për aq sa lejojnë kompetencat dhe mundësitë objektive. Natyrisht se detyrë e këtij këshilli është edhe që “të bashkëpunohet ngushtë me prindërit e nxënësve me nevoja të veçanta, me mësimdhënësit e klasës së tyre, me institucionet komunale të arsimit dhe ato qendrore lidhur me realizimin e së drejtës së shkollimit të barabartë për të gjithë fëmijët e atij lokaliteti”.

¹⁴⁰ Ligji për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Kosovës, nr. 04/L-032, f. 16

Nga këto përcaktime si dhe nga detyrat konkrete të këtij këshilli mund të gjykojmë se krijimi i një partneriteti të mirëfilltë prind-shkollë, i konceptuar në atë mënyrë që të arrijë qëllime të përbashkëta në përfshirjen e shoqërisë civile në identifikimin e prioriteteve dhe avancimin e performancës së funksionalitetit të shkollës në përgjithësi, është një prej qëllimeve strategjike të organeve udhëheqëse kompetente arsimore në të gjitha nivelet. Mobilizimi i sa më shumë njerëzve, e dëshirueshme sa më kompetentë, mundëson identifikimin sa më të qëlluar të nevojave prioritare dhe mësimi i sa më shumë përvojave që janë në funksion të aktivitetit konkret të shkollës. Identifikimi i prioriteteve mbetet çështje përherë e papërfunduar, sepse çdo rrethanë kohore apo tjetër lind nevoja të reja dhe shtron kërkesa për përmbushjen e tyre, që pastaj kërkon angazhimin e komunitetit të prindërve për t'u arritur këta objektiva. Këtu duhet parë rolin vendimtar të Këshillit të prindërve si organ kontrubutdhënës në çdo aspekt.

Realizimi sa më i suksesshëm i objektivave programorë të shkollës është nga detyrat e parapara të këtij këshilli. Duke i specifikuar në detaje punët që janë në funksion të avancimit të aktiviteteve të përgjithshme të shkollës, prindërit kanë të drejtë të paraqesin ankesa të ndryshme qoftë rreth cilësisë së mësimdhënies, qoftë rreth çështjeve të tjera që lidhen me shkollën te drejtori i shkollës, apo edhe te organet më të larta arsimore komunale a në Ministrinë e Arsimit.

4.5.2. Funksionimi i Këshillit të prindërve

Duke qenë strukturë e organizuar sipas ligjit, ky këshill formohet në fillim të çdo viti shkollor, i cili pastaj aprovon një rregullore të punës, në bazë të së cilës zhvillon aktivitetin e tij gjatë atij viti shkollor. Këshilli i prindërve zgjidhet me vota të fshehta nga një numër më i madh i prindërve pjesëmarrës në tubim. Si parim, çdo institucion shkollor zgjedh prej çdo klase nga një prind që përfaqëson tërë klasën, kështu që struktura përbërëse e Këshillit nuk është e limituar, por duhet të reflektojë përbërjen e përgjithshme të numrit të klasave në shkollë.

Anëtarët e këshillit zgjidhen për një vit shkollor, ata edhe mund të rizgjidhen nëse kanë fëmijë në shkollë, e pastaj këta zgjedhin kryetarin e këshillit. Këshilli i prindërve u jep rekomandime organeve të shkollës, drejtorit dhe Këshillit drejtues të shkollës, në lidhje me çështje që vlerëson se meritojnë ndërhyrjen e tyre. Ky këshill duhet të mblidhet së paku 4 herë brenda vitit shkollor, por, sipas nevojave, mund të mblidhet edhe më shpesh.

Si vlerësim i përgjithshëm mund të përfundohet se funksionimi i këtij këshilli është me shumë rëndësi, bile i rëndësisë së veçantë po të kihet parasysh roli i tij si një mbikëqyrës dhe rekomandues i punëve në shkollë, me kusht që ky këshill të jetë aktiv dhe i pandikuar në punën e tij.

Në bazë të Ligjit për Arsimin Fillor dhe të Mesëm është formuar Këshilli i Prindërve i Arsimit të Kosovës (KPAK), si organ qendror që duhet ta përfaqësojë interesin e prindërve në nivel qendror dhe të shërbejë si kanal komunikimi në mes të MASHT-it dhe prindërve, mirëpo praktika aktuale nuk dëshmon se ka një komunikim të tillë, aq më pak se roli i këtij këshilli është funksional.

“Prindërit janë të mendimit se shkolla duhet t’i ftojë ata në mbledhje të prindërve... duke u deklaruar se ata ftohen rrallë nga shkolla dhe duke pohuar se të paktën dikush në familjen e tyre është i aftë dhe kompetent për të shfrytëzuar për të mirë mbledhjet me prindër, por edhe ka për detyrim ta bëjë një gjë të tillë. Edhe më e madhe është përqindja e prindërve që pohojnë se pjesëmarrja e tyre në këto takime ndihmon fëmijën e tyre”¹⁴¹.

4.6. Këshilli i nxënësve

Duke u bazuar në Ligjin për Arsimin Parauniversitar të Republikës së Kosovës, në çdo shkollë duhet të funksionojë edhe Këshilli i nxënësve. Ekzistimi i këtyre këshillave është menduar të jetë në funksion të

¹⁴¹ . Gashi Shkelzen, Popovci Dukagjin: “Këndvështrimi i prindërve për pjesëmarrje në jetën e shkollës në Kosovë”, KEC, Prishtinë 2010, f. 15

përmirësimin të mjedisit mësimor në shkollë, të kushteve të punës, sidomos të atyre që janë drejtpërdrejt në interes të mirëqenies së nxënësve. Krejt kjo me qëllim që zëri i nxënësve të dëgjohet dhe të jetë i respektueshëm në procesin e përgjithshëm të punës në shkolla, ngase në fund të fundit, vetë ekzistimi i shkollës ka kuptim vetëm me nxënësin në qendër të saj, prandaj çdo angazhim për përmirësimin e kushteve të nxënësve në shkollë është jo vetëm i ligjshëm, por edhe i domosdoshëm.

Nga detyrat më parësore të këtij këshilli janë:

- Angazhimi në ngritjen e kushteve objektive në klasë dhe përgjithësisht në objektin shkollor;
- T’i identifikojë nevojat prioritare dhe t’ia raportojë drejtorit dhe Këshillit drejtues të shkollës;
- Përfaqësues të këtij këshilli të marrin pjesë në mbledhjet e Këshillit drejtues të shkollës, në mënyrë që edhe me këtë pjesëmarrje të japin kontributin e tyre në përmirësimin e kushteve të punës në shkolla.

4.6.1. Struktura dhe funksionimi i Këshillit të nxënësve

Këshilli i nxënësve duhet të themelohet me fillimin e çdo viti shkollor. Në disa shkolla, sidomos në ato që kanë paralele të ndara ose më shumë klasë, është praktikë që fillimisht të themelohet një kuvend i nxënësve, me përfaqësues nga të gjitha paralelet, e pastaj kuvendi të themelojë këshillin, respektivisht të delegojë nxënësit për këtë këshill.

Këshilli i nxënësve duhet të mblidhet sa herë që vlerëson se ka ndonjë iniciativë konkrete, por së paku një herë në 3 muaj. Në çdo tubim nxënësit duhet të organizojnë debate në interes për nxënësit, shkollën a rrethin, të japin iniciativa të ndryshme, të përkushtohen për nxjerrjen e revistës së shkollës, bile një herë brenda vitit shkollor, në mos në secilin gjysmëvjetor nga një.

Në këtë kontekst, drejtori i shkollës, Këshilli drejtues dhe ai i prindërve e kanë për obligim t’u ofrojnë përkrahje profesionale nxënësve në

angazhimet e tyre, t'u bëjnë të mundur sigurimin e hapësirave të nevojshme për angazhim si dhe të merren seriozisht me kërkesat e nxënësve, me propozimet e tyre, të çfarëdo natyre qofshin ato, por gjithsesi që kanë të bëjnë me aktivitetet shkollë.

Përfundime

Roli dhe detyrat e organeve të shkollave duhet të konsolidohen, të funksionalizohen dhe të kërkohet nga to, që organet kompetente të tregojnë performancë profesionale në udhëheqjen e shkollës, si dhe rezultate konkrete, gjithsesi të dukshme, në mbarëvajtjen e punëve në shkolla.

Të gjitha këto hallka të menaxhimit të një institucioni shkollor duhet t'i koordinojnë aktivitetet e tyre, në mënyrë që shkolla të funksionojë si një tërësi efikase, ku cilësia e mësimit të jetë në krye të prioriteteve, duke e pasur si misionin qendror të të gjitha angazhimeve. Natyrisht se edhe aktivitetet jashtëmësimore duhet kushtuar rëndësinë e nevojshme, sidomos me angazhimin e prindërve dhe të komunitetit që është i lidhur me shkollën, që kjo të mundësojë që ambienti brenda objektit shkollor të jetë i përshtatshëm dhe joshës për nxënësin dhe ta motivojë atë për nxënie, por po aq i rëndësishëm duhet të jetë edhe mjedisi rreth shkollës, duke reflektuar një kulturë ambienti të standardeve të kohës.

Pra, duke e parë se organet e shkollës kanë rol shumë domethënës në mbarëvajtjen e përgjithshme të punëve në shkolla, gjithsesi realizimi i një udhëheqje profesionale, efikase dhe bashkërenduese është kërkesë e domosdoshme dhe obliguese nga ligjet përkatëse, e cila duhet të mbikëqyret nga organet kompetente arsimore. Pa dyshim, roli i drejtorit mbetet kyç dhe përcaktues, ngase prej tij kërkohet koordinim i të gjitha aktivitetet në shkollë. Ai i mobilizon dhe i inkurajon të gjitha strukturat udhëheqëse të shkollës, kështu që përzgjedhjes së tij

gjithmonë duhet kushtuar rëndësi të veçantë, duke u përcaktuar për kandidatin që i plotëson të gjitha kriteret e përcaktuara.

Ndërsa, po aq e rëndësishme për një performancë të suksesshme në mësimdhënie dhe në mësimnxënie është përgatitja profesionale e mësimdhënësve. Prandaj edhe përzgjedhja e tyre duhet t'i nënshtrohet një kriteri sa më profesional, duke pasur parasysh edhe mundësinë e trajnimeve të herëpashershme, për t'i përcjellë arritjet bashkëkohore që kanë të bëjnë me procesin mësimor.

Nga ana tjetër, komuniteti i prindërve duhet të jetë gjithëherë i angazhuar dhe aktiv, në mënyrë që të ketë mundësinë t'i shprehë pikëpamjet e tyre për cilësinë e procesit mësimor dhe kualitetin e përgjithshëm të menaxhimit të shkollës.

Rekomandime

Duke u mbështetur në të gjitha këto konkludime, rekomandojmë:

- Të hartohen një strategji për organet e shkollave dhe doracakë përkatës;
- Gjithmonë t'i kushtohet kujdes i veçantë zgjedhjes së drejtorit të një institucioni, duke pasur parasysh relevancën e tij përcaktuese në performancën e atij institucioni;
- Të mbretërojë mirëkuptimi maksimal dhe besimi i plotë i ndërsjellë në mes të drejtorit, zëvendësdrejtorit dhe organeve të tjera udhëheqëse të shkollës;
- Të bëhet një komunikim i rregullt i organeve drejtuese të shkollave me rrethin dhe bashkësitë e tjera të lidhura në çfarëdo mënyre me shkollën;
- Drejtorët e shkollave të jenë më të hapur dhe bashkëpunues me organet e shkollës;
- Të ketë qasje profesionale dhe angazhim të përbashkët në zgjidhjen e çdo problemi eventual që paraqitet në shkollë;

- Të ndërtohet një vizion i përbashkët në mes të këtyre partnerëve si parakusht për një performancë të mirë në shkollë;
- Të mos ketë dilema e dyshime për angazhimin dhe aktivizimin e prindërve, edhe jashtë Këshillit të prindërve, për një cilësi më të mirë të punës në shkolla;
- Të funksionalizohet dhe të fuqizohet një bashkërendim i të gjitha aktiviteteve në shkollë nëpërmes informimit të mirëfilltë rreth politikave dhe procedurave të organeve të shkollave;
- Të bëhet mbikëqyrja, kontrolli dhe stimulimi për angazhime të shtuara të të gjitha organeve kompetente arsimore në nivel vendi, si dhe
- Monitorimi të jetë parakusht për rezultate të gjithanshme në çdo institucion shkollor dhe për një kualitet të ri të udhëheqjes së shkollës.

Referencat:

1. Deva A-Zuna, “Partneriteti shkollë-familje-komunitet”, Prishtinë 2009
2. Divna Shipoviq , Gule Gulev, George Mikollov, etj., “Doracak për këshillat e shkollave fillore dhe të mesme”, raport nga interneti, Shkup, 2008,
3. Fullan Majkëll, “Forca e ndryshimit”, Tiranë 2002
4. Grup autorësh: “Kërkime pedagogjike”, Instituti Pedagogjik i Kosovës, nr. 2, Prishtinë 2012.
5. Gashi Sh. Pupovci D., “Këndvështrimi i prindërve për pjesëmarrje në jetën e shkollës në Kosovë”, KEC, Prishtinë 2010
6. Gega Fatbardha: “Për ju mësues dhe prindër”, Tiranë 2002
7. Grup autorësh: “Qeverisja në arsim”, Prishtinë 2003
8. GIZ: “Udhëheqja dhe menaxhimi i personelit”, Prishtinë 2012
9. GIZ: “Plani zhvillimor i shkollës”, Prishtinë 2012
10. GIZ: “Shkolla e mirë”, Prishtinë, 2012

11. GIZ: “Komunikimi dhe bashkëpunimi”, Prishtinë, 2012
12. GIZ: “Strategjia për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar në Kosovë 2007- 2017”, Prishtinë 2012
13. Koliqi Hajrullah, “Sistemi i arsimit në Kosovë”, Prishtinë 2004
14. Kuvendi i Kosovës, 2008. Ligji për arsimin në komunat e Republikës së Kosovës.
15. “Ligji për Arsimin Parauniversitar në Republikën e Kosovës”, Prishtinë, 2011
16. Pupovci, D. Tafarshiku N., “Pjesëmarrja e prindërve në jetën e shkollës në Kosovë”, Prishtinë, 2008
17. http://www.gazetazyrtare.com/egov/index.php?option=com_content&task=view&id=155&Itemid=56.

http://www.mashtgov.net/advCms/documents/Strategjia_per_zhvillimin_e_arsimit_parauniversitar_ne_Kosove